

Miljöbalkens försäkringar och avhjälpande av förorenade områden samt avfall, kretslopp och återvinning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2008/09:217 Miljöbalkens försäkringar och avhjälpande av förorenade områden m.m. I propositionen föreslås den lagändring som behövs för att avskaffa miljöskadeförsäkringen och saneringsförsäkringen. Lagändringen föreslås träda i kraft vid utgången av 2009.

Utskottet behandlar dessutom 52 yrkanden från den allmänna motionstiden 2008 om sanering av förorenade områden, avfall, återvinning och kretslopp. Samtliga motionsyrkanden avstyrks. I betänkandet finns sex reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Bakgrund	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden	7
Miljöbalkens försäkringar och avhjälpande av förorenade områden m.m.	7
Avfallshantering, producentansvar, återvinning m.m.	10
Nedskräpning	16
Motioner som bereds förenklat	18
Reservationer	20
1. Sanering av förorenade områden, punkt 2 (s, v, mp)	20
2. Avfallshantering, punkt 3 (mp)	20
3. Producentansvar, punkt 4 (mp)	21
4. Återvinning, punkt 5 (s, v, mp)	21
5. Förebyggande av avfall, punkt 6 (s)	22
6. Nedskräpning, punkt 7 (mp)	23
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	24
Propositionen	24
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	24
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	30
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 8	31

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Miljöbalkens försäkringar och avhjälpande av förorenade områden m.m.

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:217.

2. Sanering av förorenade områden

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:T483 yrkande 4, 2008/09: MJ269, 2008/09: MJ285 yrkandena 1 och 2, 2008/09: MJ312, 2008/09: MJ317, 2008/09: MJ372, 2008/09: MJ396, 2008/09: MJ414, 2008/09: MJ422 och 2008/09: MJ460.

Reservation 1 (s, v, mp)

3. Avfallshantering

Riksdagen avslår motionerna 2008/09: MJ306, 2008/09: MJ495 och 2008/09: N440 yrkande 16.

Reservation 2 (mp)

4. Producentansvar

Riksdagen avslår motionerna 2008/09: MJ236, 2008/09: MJ243, 2008/09: MJ344, 2008/09: MJ376, 2008/09: MJ384, 2008/09: MJ391 yrkandena 1 och 2 samt 2008/09: MJ503 yrkande 1.

Reservation 3 (mp)

5. Återvinning

Riksdagen avslår motionerna 2008/09: MJ244, 2008/09: MJ247, 2008/09: MJ295, 2008/09: MJ337 yrkandena 1–3 och 2008/09: MJ503 yrkande 2.

Reservation 4 (s, v, mp)

6. Förebyggande av avfall

Riksdagen avslår motion 2008/09: MJ291 yrkandena 1 och 2.

Reservation 5 (s)

7. Nedskräpning

Riksdagen avslår motionerna 2008/09: MJ233, 2008/09: MJ325 och 2008/09: MJ498 yrkandena 1–3.

Reservation 6 (mp)

8. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 24 september 2009

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (s), Claes Västerteg (c), Ola Sundell (m), Bengt-Anders Johansson (m), Bo Bernhardsson (s), Anita Brodén (fp), Sofia Arkelsten (m), Jan-Olof Larsson (s), Irene Oskarsson (kd), Rune Wikström (m), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Erik A Eriksson (c), Tina Ehn (mp), Staffan Appelros (m), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens proposition 2008/09:217 Miljöbalkens försäkringar och avhjälpande av förorenade områden m.m. I propositionen föreslås den lagändring som behövs för att avskaffa miljöskadeförsäkringen och saneringsförsäkringen. Vidare redovisar regeringen planerade åtgärder som syftar till att förtydliga ansvarsfördelningen och den statliga organisationen för avhjälpande av förorenade områden.

Utskottet behandlar även 52 motionsyrkanden om avfalls- och kretsloppsfrågor från den allmänna motionstiden 2008. Av dessa tar 16 motionsyrkanden upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat. Samtliga motionsyrkanden avstyrks. I betänkandet finns sex reservationer.

Bakgrund

Med stöd av regeringens bemyndigande den 18 november 2004 tillkallade chefen för Miljödepartementet en särskild utredare med uppdrag att bl.a. föreslå hur det s.k. miljöansvarsdirektivet ska genomföras i svensk rätt. Utredaren skulle också göra en översyn av reglerna om miljöskade- och saneringsförsäkring i 33 kap. miljöbalken (dir. 2004:159).

Med miljöansvarsdirektivet avses Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/35/EG av den 21 april 2004 om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador, ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/21/EG.

Miljöansvarsutredningen lämnade sitt slutbetänkande i april 2007 (SOU 2007:21). Inom Regeringskansliet har det upprättats en promemoria med det lagförslag som behövs för att avskaffa saneringsförsäkringen och miljöskadeförsäkringen.

När det gäller frågor om sanering av förorenade områden har utredningen av Naturvårdsverket (M2007:02) redovisat betänkandet Myndighet för miljön – en granskning av Naturvårdsverket (SOU 2008:62). Miljömålsrådet har i rapporten Miljömålen – nu är det bråttom! lämnat förslag om delmålen för förorenade områden. Naturvårdsverket har redovisat rapporten Lägesbeskrivning av efterbehandlingsarbetet i landet 2008. (Regeringskansliets dnr M2009/760/Kk). Sveriges geologiska undersökning (SGU) har redovisat rapporten Objekt som förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar (M2008/1946/Kk).

Statskontoret har i rapporten Vrak och ägarlösa båtar (rapport 2008:6) bl.a. tagit upp den fråga om omhändertagande av fritidsbåtar som behandlas i propositionen.

Regeringens lagförslag har granskats av Lagrådet, som har lämnat förslaget utan erinran.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås den lagändring som behövs för att avskaffa miljöskadeförsäkringen och saneringsförsäkringen. Lagändringen föreslås träda i kraft vid utgången av 2009.

Organisationen för de statliga insatserna i fråga om att efterbehandla förorenade områden är splittrad. Det försvårar kunskapsuppbyggnaden, innebär att värdefull kunskap inte kan nyttjas till fullo och gör att arbetet i vissa fall går långsamt. I dag saknas det ett system för hur staten som verksamhetsutövare ska kunna ta sitt avhjälpandeansvar i enlighet med miljöbalkens regler. Regeringen redovisar därför planerade åtgärder som syftar till att förtydliga ansvarsfördelningen och den statliga organisationen för avhjälpande av förorenade områden.

Kommunerna är i de flesta fall huvudmän för de saneringsprojekt som får statligt bidrag. Enligt gällande regler ska kommunen som huvudman bidra med 10 % av kostnaden. Kostnaden är ofta så hög att kommunen tvingas avstå från saneringen. Enligt regeringens bedömning bör kravet på delfinansiering avskaffas så att beslut om statligt finansierad sanering ska kunna baseras på behovet av avhjälpande och inte på kommunens möjlighet att delfinansiera projektet.

I propositionen redovisas också det avfallsproblem som uttjänta fritidsbåtar av plast och aluminium kan komma att utgöra. Statskontoret har på regeringens uppdrag utrett frågan om ägarlösa vrak och övergivna båtar.

Utskottets överväganden

Miljöbalkens försäkringar och avhjälpande av förorenade områden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag. Vidare avslås elva motionsyrkanden (s, m) om ansvar för och finansiering av sanering av förorenade områden, i huvudsak med hänvisning till att yrkandena i allt väsentligt får anses tillgodosedda genom propositionen.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att bestämmelserna i 33 kap. miljöbalken om miljöskadeförsäkring och saneringsförsäkring upphävs.

Vidare bedömer regeringen att kravet på delfinansiering i förordningen (2004:100) om statsbidrag till åtgärder för avhjälpande av föroreningsskador bör avskaffas samt att rättsliga förutsättningar för myndigheter att ingå bindande avtal med verksamhetsutövare och fastighetsägare bör utredas. I propositionen redovisar regeringen även ett antal ytterligare planerade åtgärder som syftar till att förtydliga ansvarsfördelningen och den statliga organisationen för avhjälpande av förorenade områden.

Motionerna

Flera av motionerna från den allmänna motionstiden 2008 tar upp frågan om kommunernas delfinansiering vid sanering av förorenad mark. Enligt motionerna MJ285 (m) yrkande 1, MJ372 (s) och MJ414 (s) behövs en översyn av förordningen (2004:100) om statsbidrag till åtgärder för avhjälpande av föroreningsskador.

Motion MJ285 (m) yrkande 2 behandlar frågan om markägare som medvetet fördröjer ett saneringsarbete och föreslår att Naturvårdsverket ska få rätt att utfärda en garanti så att möjligheterna i 26 kap. 17 och 18 §§ miljöbalken kan utnyttjas när markägare fördröjer arbetet.

Ett flertal motioner rör frågor om ansvarsfördelning när det gäller sanering. Ansvarsfördelningen mellan den enskilda ägaren och staten behöver ses över enligt motion MJ317 (m). Motionerna MJ312 (s) och MJ396 (m) ifrågasätter om en enskild arvtagare kan bli ansvarig för saneringskostnader. Enligt motionerna MJ269 (m), MJ422 (s) och T483 (v) yrkande 4 behövs det en översyn av saneringsansvaret vid miljösanering efter gamla bensinstationer.

Motion MJ460 (s) framhåller vikten av att saneringen av Oskarhamns hamn kommer till stånd.

Utskottets ställningstagande

Propositionens lagförslag har inte föranlett något motionsyrkande eller några andra erinringar under utskottsbehandlingen. Som regeringen anför är det den blygsamma användningen som främst talar för att miljöskadeförsäkringen och saneringsförsäkringen bör avskaffas. Det är inte rimligt att verksamhetsutövare ska betala och staten organisera en ersättningsordning som används i så liten utsträckning. Utskottet instämmer sammantaget i de skäl som regeringen har anført för avskaffandet av miljöskadeförsäkringen och saneringsförsäkringen. Utskottet föreslår att riksdagen antar det i propositionen framlagda lagförslaget.

Regeringen anför i propositionen att kravet på delfinansiering i förordningen (2004:100) om statsbidrag till åtgärder för avhjälpande av föroreningsskador bör avskaffas. Härigenom kan motionerna MJ285 (m) yrkande 1, MJ372 (s) och MJ414 (s) anses helt tillgodosedda, och utskottet föreslår att de lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller ansvarsfördelningen mellan enskilda och staten bör enligt regeringens bedömning rättsliga förutsättningar för myndigheter att ingå bindande avtal med verksamhetsutövare och fastighetsägare utredas. Som regeringen anför läggs i dag stora resurser, såväl från myndigheter som från företag, på att slå fast vem eller vilka som är ansvariga för en förorening och i vilken utsträckning ansvar för avhjälpande kan utkrävas. I underlaget till en fördjupad utvärdering av miljökvalitetsmålet har Naturvårdsverket pekat på att civilrättsliga uppgörelser mellan företrädare för myndigheter och ansvariga verksamhetsutövare skulle kunna bidra till att förenkla arbetet med avhjälpande av miljöskador och frigöra resurser. Kostnaderna för avhjälpande kan många gånger vara tunga att bära och den ansvarige verksamhetsutövaren eller fastighetsägaren kan tvingas i konkurs om ett avhjälpande ska genomföras. För att undvika den risken och ge företag möjlighet att ta sitt ansvar utan att gå i konkurs, anser regeringen att tidsatta planer för avhjälpande kopplade till ekonomiska säkerheter som byggs upp över tiden eller möjlighet till lån som successivt kan betalas tillbaka skulle kunna vara en lösning. Regeringen påpekar att det är nödvändigt att analysera dels de rättsliga förutsättningarna för att tillåta myndigheter att träffa bindande avtal med ansvariga verksamhetsutövare eller ägare till förorenade fastigheter för att slutligt reglera vad varje inblandad part ska bidra med, dels om en sådan avtalsreglering vore lämplig. Regeringen avser att se närmare på detta. En sådan analys kan även omfatta frågan om ytterligare ändringar behöver göras i 10 kap. miljöbalken. Utskottet har inhämtat från Miljödepartementet att frågan om markägare som medvetet fördröjer saneringsarbetet kan bli aktuell vid en kommande översyn av bestämmelserna i 10 kap. miljöbalken. En sådan översyn kan

komma att aktualiseras när den pågående omarbetningen av IPPC-direktivet (2008/1/EG) blir klar. Mot bakgrund av det anförda och i avvaktan på resultatet av det kommande arbetet inom Regeringskansliet föreslår utskottet att motionerna MJ285 (m) yrkande 2 och MJ317 (m) lämnas utan vidare åtgärd.

I fråga om saneringsansvaret vid miljösanering efter nedlagda bensinstationer anförde miljöminister Andreas Carlgren den 4 februari 2009 bl.a. följande i svar på skriftlig fråga 2008/09:538. Vad avser sanering av föroreningar infördes genom miljöbalken regler om ansvar för att utreda och avhjälpa miljöskador. Ansvaret vilar i första hand på verksamhetsutövaren. I andra hand kan vissa fastighetsägare som förvärvat förorenade fastigheter bli ansvariga. Utgångspunkten är att den ansvarige ska vidta åtgärder för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön. I fallet med nedläggning av bensinstationer har oljebolagen hittills i de flesta fall visat sitt förstahandsansvar. En företagare som vill överta en bensinstation bör i samband med överlåtelsen försöka träffa avtal om saneringen med oljebolaget. Reglerna om fastighetsägarens ansvar infördes i miljöbalken i syfte att få till stånd markundersökningar före förvärv av näringsfastigheter för att på så sätt få marknadens mekanismer att bidra till en bättre miljö. Det är därmed inte aktuellt att göra en översyn av ansvarsförhållandena vid avhjälpande av miljöskada. Miljöministern anförde även att han i andra sammanhang fått synpunkter om att reglerna om ansvaret för miljöskador är svåra att tillämpa, t.ex. när det gäller den skälighetsbedömning som ska göras. Det är därför angeläget för dem som kan vara ansvariga för avhjälpande av en miljöskada att en praxis på området växer fram hos miljödomstolarna. Miljöministern anförde att han förväntar sig att ansvariga myndigheter mer aktivt agerar så att en praxis växer fram. Han kommer att fortsatt följa utvecklingen på området och vilka konsekvenser denna får för enskilda, företag och myndigheter och vid behov vidta åtgärder.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ269 (m), MJ422 (s) och T483 (v) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller sanering av ett enskilt projekt, såsom hamnen i Oskarshamn, ligger ansvaret för fördelning av bidragsmedel på Naturvårdsverket. Det ankommer således inte på riksdagen att fatta något beslut i frågan, och utskottet avstyrker därmed motion MJ460 (s).

Enligt 10 kap. 3 § miljöbalken är den som förvärvat en fastighet ansvarig för avhjälpande av en föroreningsskada om det inte finns någon verksamhetsutövare som kan utföra eller bekosta ett avhjälpande och om förvärvaren vid förvärvet kände till föroreningen eller då borde ha upptäckt den. Detta ansvar omfattar emellertid inte förvärv genom arv eller bodelning. Motionerna MJ312 (s) och MJ396 (m) får därmed anses tillgodosedda och bör lämnas utan vidare åtgärd.

Avfallshantering, producentansvar, återvinning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår, främst med hänvisning till pågående utredningsarbete, 4 motioner (m, c, kd, mp) om avfallshantering samt 17 motioner (s, m, fp, mp) om producentansvar och återvinning m.m.

Jämför reservationerna 2 (mp), 3 (mp), 4 (s, v, mp) och 5 (s).

Motionerna

I motion MJ306 (m) föreslås att rötning av matavfall i avloppsreningsverk och tekniska lösningar som köksavfallskvarnar bör räknas som en fullgod dellösning av miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Motion N440 (mp) yrkande 16 framhåller vikten av att öka kunskapen om avfallshantering och källsortering för att öka kvaliteten på den restprodukt som går tillbaka till jordbruket. Rötresten av god kvalitet är av särskilt stort värde för all odling men speciellt för ekologiska jordbrukare.

I motion MJ495 (c) framförs att det bör vara tillåtet att gräva ned även slaktbiprodukter som fiskrens i det geografiska område som är undantaget från kravet om insamling av animaliska biprodukter.

Flera motioner tar upp frågor om producentansvar och återvinning av förpackningar. I motion MJ236 (m) anförs att det på många orter har blivit svårare att sortera och att en samverkanslösning mellan kommuner och producenter bör försöka uppnås. Enligt motion MJ243 (s) saknas det fullt utbyggda återvinningsstationer framför allt i glesbygdskommuner, vilket producenterna bör avkrävas ansvar för. Kraven på tillgänglighet till återvinningsstationerna bör öka enligt motion MJ247 (s), som också tar upp frågan om försök med mindre sopförbränningsanläggningar. Motionären anser att sådana försök bör stimuleras eftersom lokala anläggningar kan minska de ibland långa transporter av sopor. Insamlingsystemet för avfall bör förändras och det behövs en statlig översyn av hur det kan förändras och finansieras, menar motionären i motion MJ344 (m). Även i motion MJ503 (mp) yrkande 1 anförs att producentansvarssystemet bör ses över. Syftet är att bättre nå miljömålen, underlätta för hushållen och få producenterna att ta ekonomiskt ansvar för hela insamlingsystemet. Tidnings- och förpackningsinsamlingen behöver effektiviseras och kostnaderna för denna ska ligga inom ramen för producentansvaret, enligt motion MJ391 (s) yrkandena 1 och 2. Motionärerna i motion MJ384 (m) anser att det behövs en översyn av möjligheten till avreglering av avfallsmarknaden för att möjliggöra en öppning för fler fria entreprenörer inom området för avfallshantering och återvinning. I dag finns i realiteten en monopolsituation där insamling av exempelvis papper bara får ske av ett fåtal större aktörer. Två motioner behandlar frågan om nya mål för återvinningen. I motion MJ244 (s) framhålls att ambitionsnivån bör höjas för att ytterligare

höja återvinningsgraden. Enligt motion MJ503 (mp) yrkande 2 har flera av målen för återvinning redan överträffats, vilket får konsekvenser för Förpacknings- och Tidningsinsamlingens (FTI) initiativ till nytänkande.

Ett flertal motionsyrkanden rör insamling och återvinning av elprodukter. Enligt motion MJ337 (fp) yrkande 1 måste insamlingen av små elprodukter bli mer lättillgänglig och t.ex. samordnas med batteriinsamlingen. Krav på ökad tillgänglighet framförs även i motion MJ376 (fp), och det anförs att regeringen bör verka för att kommunerna tar ansvar för detta. En kampanj, eventuellt särskilt riktad till unga, om hur hanteringen av smått elavfall ska gå till behöver genomföras, enligt motion MJ337 (fp) yrkande 2. Enbart en fjärdedel av alla glödlampor återvinns. Det anförs därför i samma motions yrkande 3 att den specifika informationen om hantering av glödlampor och lågenergilampor bör förbättras.

Enligt motion MJ291 (s) yrkande 1 bör ett varaktighets- och omställningsbarhetskriterium föras in i producentansvaret. Det kan inte vara korrekt att produkter, exempelvis elektronik, konstrueras med kort hållbarhet. I samma motions yrkande 2 anförs att företag som omhändertar avfall bör åläggas att också verka för återanvändning och återbruk genom reparation, lagning eller andra motsvarande processer.

Plastpåsar bör ersättas med miljövänliga påsar i handeln enligt motion MJ295 (s), eftersom petroleumbaserade plastpåsar är skadliga för miljön.

Utskottets ställningstagande

Avfallshantering

Utskottet behandlade frågor om hantering av biologiskt avfall i betänkande 2007/08:MJU9. Utskottet konstaterade att frågan om hanteringen av det biologiska avfallet är av största vikt och hänvisade till pågående arbete inom EU och nationellt. Utskottet pekade särskilt på den översyn av miljömålen som pågår där bl.a. Naturvårdsverkets underlagsrapport från september 2007 ingår och som ska resultera i en miljömålsproposition, vilken är beräknad att läggas fram våren 2010.

Miljömålsrådet har i sin utvärdering av miljömålen 2008 (Miljömålen – nu är det bråttom, fortsättningsvis Miljömålsutvärderingen), som baserar sig på den ovannämnda underlagsrapporten, föreslagit en revidering av miljömål 15 – God bebyggd miljö, delmål 5. Enligt det nuvarande målet ska senast år 2010 minst 35 % av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser källsorterat matavfall till såväl hemkompostering som central behandling. Miljörådet har föreslagit att måläret flyttas fram till år 2015 och att målet ska preciseras: Minst 35 % av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker tas om hand så att växtnäringen kan utnyttjas. Som Naturvårdsverket framförde i sin rapport kan växtnäringen utnyttjas på

olika sätt, t.ex. genom rötning. Enligt vad utskottet har inhämtat anser regeringen att det i fråga om biogasproduktion är viktigt att materialet som går in i rötningen för att sedan användas som rötrest i jordbruket är källsorterat.

Kommissionen presenterade en grönbok om hanteringen av biologiskt avfall i december 2008 (KOM(2008) 811), vilken behandlades av utskottet i utlåtande 2008/09:MJU17. Rådsslutsatser antogs i juni 2009. Kommissionen genomför för närvarande en konsekvensanalys av olika alternativ för hantering av biologiskt avfall som ska presenteras i slutet av 2009 och kommer därefter vid behov att föreslå eller ta initiativ till en gemensam EU-strategi.

Utskottet konstaterar att arbetet med avfallsfrågorna inom EU och nationellt fortskrider, och utskottet föreslår med hänvisning härtill att motionerna MJ306 (m) och N440 (mp) yrkande 16 lämnas utan vidare åtgärd.

Enligt Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2006:84) om befallning med animaliska biprodukter är det tillåtet att gräva ned självdöda eller avlivade djur som har hållits av människa i de församlingar eller områden som anges i bilaga 2 till föreskrifterna, dvs. utpekade områden i framför allt norra Sverige. Med undantag för biprodukter från renslakt är det i dessa områden inte tillåtet att gräva ned slaktbiprodukter vare sig från fiskodlingar eller från slakt av andra djur. Enligt vad utskottet har inhämtat från Jordbruksverket är avsikten med undantaget i föreskrifterna att självdöda och avlivade djur på gårdar kan grävas ned utan särskilt tillstånd. När det är fråga om större anläggningar med kommersiell produktion är det däremot inte önskvärt att alla biprodukter från slakt grävs ned. När det gäller fiskrens kan detta dessutom vara en resurs i form av djurfoder eller för att framställa biogas, varför nedgrävning eller deponi inte framstår som önskvärt ur ett kretsloppsperspektiv. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion MJ495 (c) lämnas utan vidare åtgärd.

Producentansvar och återvinning m.m.

Utskottet har tidigare under mandatperioden behandlat liknande frågor om producentansvar och återvinning (se bet. 2006/07:MJU8 och 2007/08: MJU9).

Den 29 januari 2009 lämnade Naturvårdsverket en rapport till regeringen avseende system för insamling av hushållsavfall i materialströmmar. Slutsatserna i rapporten baseras huvudsakligen på resultat från ett försök med materialströmsinsamling i Eskilstuna kommun som utfördes mellan september 2007 och september 2008. I rapporten förordas att insamling och återvinning av hushållens avfall breddas till att omfatta allt avfall av metall och plast som går att materialåtervinna, alltså inte enbart förpackningar. Enligt rapporten skulle en övergång till insamling i materialslag endast ge en marginell ökning av materialåtervinningen. Det innebär att miljövinsten skulle bli begränsad. Potentialen för ökad materialåtervinning av plast och metall är betydligt större för de plast- och metallförpackningar som i dag inte sorteras ut, utan blir kvar i soppåsen. Huvudsyftet

med insamling baserat på material skulle i stället vara att det är mer användarvänligt och begripligt för hushållen. Naturvårdsverket bedömer att en frivillig överenskommelse mellan kommuner och producenter är den samhällsekonomiskt mest effektiva lösningen. I detta scenario tar förpackningsproducenter emot smått avfall, i den befintliga insamlingsstrukturen för förpackningsavfall, och kommunerna tar emot stort avfall på återvinningscentraler.

Den 27 januari 2009 träffades en överenskommelse mellan producenter och kommuner med det gemensamma målet ökad återvinning. Producenterna var företrädna genom FTI och Svensk Glasåtervinning medan kommunerna var företrädna genom Sveriges Kommuner och Landsting och Avfall Sverige. Samförstånds lösningen är ett resultat av ett förhandlingsarbete som skett på uppdrag av regeringen (kommittédirektiv 2008:97). I överenskommelsen uttalas att medborgarnas vilja att källsortera ska mötas av en ambition om närhet, tydlighet och återkoppling. Syftet är att insamlingssystemet genom ständig utveckling ska säkerställa att 100 % av de förpackningar som hushållen väljer att sortera ut omhändertas. Parterna har kommit överens om att tydligare information, utvecklade metoder för att utvärdera servicenivån, forskning och utveckling, lokalt anpassade system och mer samordnad planering av hela avfallshanteringen är viktiga områden där de behöver samarbeta och ett antal gemensamma mål har satts upp. Ett samverkansorgan kallat Återvinningsforum inrättas. Vad särskilt gäller materialinsamling uttalas i överenskommelsen att parterna vill utveckla samarbetslösningar för en utvecklad materialinsamling, främst för metall och plast.

Enligt vad utskottet har inhämtat från Miljödepartementet ser regeringen positivt på överenskommelsen och anser att den bör få tid och möjlighet att genomföras. En utvärdering ska göras 2011 och regeringen kommer att invänta denna innan beslut tas om ytterligare åtgärder. Rapporten från Naturvårdsverket om materialströmmar kommer eventuellt att remissbehandlas, alternativt kommer regeringen att avvakta resultatet av arbetet inom ramen för överenskommelsen mellan kommunerna och producenterna.

Producentansvaret utvärderades av Naturvårdsverket 2006 och redovisades i rapport 5648 Framtida producentansvar för förpackningar och returtidningar. Rapporten ledde fram till att det 2008 infördes ändringar i miljöbalken i fråga om insamlingssystem (prop. 2007/08:129, rskr. 2007/08:229). Den myndighet som regeringen utser får meddela föreskrifter om skyldighet för producenter av förpackningar och returpapper att se till att produkterna omfattas av s.k. insamlingssystem. Myndigheten kommer att kunna sätta upp krav på utformning och servicenivåer för insamlingssystemen och härigenom underlättas den kommunala tillsynen. Det blir även möjligt att tydligare definiera en miniminivå för producenternas service. Frågan om vilken myndighet som ska vara ansvarig bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

När det gäller målen för återvinning framgår av återvinningsstatistik för 2008 från FTI att 79,6 % av alla förpackningar och tidningar återvanns. När det gäller papper, glas och tidningar har regeringens återvinningsmål överskridits. Enligt Naturvårdsverkets underlagsrapport om avfall från september 2007 avser Naturvårdsverket att till 2010 utreda mål för materialåtervinning av avfall som utgörs av glas, papper, metall och plast samt att utreda om målen för förpackningar och tidningspapper bör höjas eller ingå i materialmålen.

Utskottet konstaterar att det pågår ett arbete med de aktuella frågorna både inom Regeringskansliet och vid Naturvårdsverket samt hos producenter och kommuner i samverkan. I avvaktan på resultatet av detta arbete, och mot bakgrund av att en utvärdering av producentansvaret gjordes 2006, föreslår utskottet att motionerna MJ236 (m), MJ243 (s), MJ244 (s), MJ247 (s) delvis, MJ344 (m), MJ384 (m), MJ391 yrkandena 1 och 2 (s) samt MJ503 (mp) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd.

I fråga om försöksverksamhet med mindre sopanläggningar planerar regeringen inga sådana åtgärder för närvarande. Enligt uppgift från Naturvårdsverket är det inte lämpligt med mindre sopförbränningsanläggningar med hänsyn till de mycket stora investeringar som krävs för att uppnå de högt ställda reningskraven m.m. Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att ställa sig bakom förslaget till försöksverksamhet med mindre sopförbränningsanläggningar och avstyrker därför motion MJ247 (s) delvis.

Avfall Sveriges rapport Vart tar smått el-avfall från hushåll vägen (rapport 2008:03) har enligt vad utskottet har inhämtat använts av Naturvårdsverket bl.a. i dess referensgrupp för elavfallsfrågor, där representanter för några stora svenska producenter ingår. Naturvårdsverket anser att det är en utmärkt rapport. Att "smått" elavfall sorteras fel och slängs i soporna av hushållen är en informationsfråga, och producentansvaret lägger ansvaret för informationen på producenten. De 12 000 ton som enligt rapporten sorteras fel utgör endast någon enstaka procent av den totala mängden elavfall som uppstår, men trots det är 12 000 ton för mycket. Naturvårdsverket har i remissvar till regeringen om EU-kommissionens förslag till omarbetat WEEE-direktiv (2002/96/EG) föreslagit ett utökat informationsansvar för producenterna, i linje med den regel som redan finns i det nya batteridirektivet (2006/66/EG). I det fall man i det pågående förhandlingsarbetet i Bryssel kommer överens om en sådan förstärkning av regeln bör den svenska förordningen ändras på samma sätt. Naturvårdsverket har vidare i juni 2009 publicerat en utvärdering av WEEE-direktivet i Sverige, där ett av förslagen gäller vikten av bättre information till hushållen. Detta kommer Naturvårdsverket att arbeta vidare med. Utskottet välkomnar Naturvårdsverkets arbete och utgår också från att regeringen uppmärksammar dessa frågor i EU. Mot bakgrund av det nu anförda anser utskottet att motionerna MJ337 (fp) yrkandena 1–3 och MJ376 (fp) kan lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

När det gäller återanvändning har miljöminister Andreas Carlgren i svar på skriftlig fråga den 20 februari 2008 anfört i huvudsak följande. Återanvändningen av material är en central del av avfallshanteringen både inom EU och i Sverige genom den s.k. avfallshierarkin som gällt som styrande policy under många år. EU-kommissionen lade 2005 fram en tematisk strategi för förebyggande och återvinning av avfall. Samtidigt med strategin föreslog kommissionen även att det befintliga ramdirektivet om avfall ska revideras för att bl.a. bättre fokusera på resurshushållning och materialåtervinning. En av de åtgärder som föreslås är just att medlemsländerna ska stimulera system för begagnade varor. I syfte att underlätta för konsumenter – privata och offentliga – att göra medvetna val vid köp av produkter och tjänster tillhandahåller ett flertal myndigheter, främst Konsumentverket men även kommuner och frivilligorganisationer m.fl., information om varors miljöpåverkan inklusive energiförbrukning m.m. Miljömärkning och rättvisemärkning av varor är en annan åtgärd som underlättar för konsumenter att välja miljöanpassade och socialt hållbara varor. Miljöministern anförde vidare att det generellt är viktigt att så långt som möjligt eftersträva att återanvända och återvinna produkter. Åtgärder sker redan för att stimulera en ökad återanvändning av begagnade varor och material. I dag finns det både i kommunal regi och genom privata initiativ möjligheter att byta och köpa begagnade varor genom s.k. återbruk eller bytardagar. Det pågår redan en rad initiativ för att produkter i större utsträckning ska återanvändas, men det är också viktigt att näringslivet tar mer initiativ för att återanvändning ska komma till stånd.

Det reviderade ramdirektivet om avfall (2008/98/EG) antogs i november 2008. Enligt artikel 4 i direktivet är förebyggande av avfall högst i avfallshierarkin. "Förebyggande" definieras bl.a. som minskning av mängden avfall genom återanvändning av produkter eller förlängning av produktens livslängd. Medlemsstaterna ska enligt direktivet upprätta avfallsförebyggande program senast 2013. I programmet ska mål för förebyggande av avfall fastställas. Syftet med sådana mål ska vara att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och den miljöpåverkan som hänger samman med genereringen av avfall (artikel 29). I Ds 2009:37 Nya avfallsregler presenteras förslag till ändringar i miljöbalken och avfallsförordningen (2001:1063) som behövs för att genomföra ramdirektivet. En ny bestämmelse om avfallshierarkin införs exempelvis i 15 kap. miljöbalken och bl.a. kommunens ansvar för avfallshanteringen kopplas till avfallshierarkin.

Enligt uppgift från Naturvårdsverket arbetar man för närvarande med att ta fram en förstudie till ett avfallsförebyggande program för att definiera konkreta mål och avgränsningar. Arbete ska ske under 2009–2010, och man kommer att prioritera livsmedelsavfall, hushållsavfall och bygg- och rivningsavfall. I Miljömålsutvärderingen föreslås en revidering av delmålet om avfall bl.a. genom att det preciseras att den totala mängden avfall 2015

ska ha minskat jämfört med 2004. Miljömålsrådet konstaterar att förebyggande av avfall minskar miljöpåverkan ”uppströms” och är det första steget i EU:s avfallshierarki.

Utskottet, som instämmer i att frågan om återanvändning och hållbarhet är ytterst viktig, noterar att det pågår ett brett arbete både inom EU och nationellt och föreslår därför att motion MJ291 (s) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av detta arbete.

När det gäller plastpåsar har miljöminister Andreas Carlgren i svar på skriftlig fråga den 18 april 2007 i huvudsak anfört följande. I Sverige omfattas plastpåsar av producentansvar genom förordningen om producentansvar för förpackningar. Det innebär att producenterna, som tillverkar, importerar och säljer plastpåsar, har ansvar för att plastpåsar tillverkas med så lite resurser som möjligt och samlas in och återvinns. Producentansvaret syftar bl.a. till att förpackningar som är bättre för miljön utvecklas och erbjuds konsumenterna. Inom förpackningsbranschen pågår en kontinuerlig diskussion om val av material i förpackningar och deras påverkan på miljön genom hela deras livscykel. Miljöministern anförde att han anser att rådande system med producentansvar är bra och att han kommer att fortsätta arbeta för att Naturvårdsverket kontinuerligt följer upp hur producentansvarssystemet fungerar.

Enligt vad utskottet har inhämtat från Naturvårdsverket följer man frågan om val av material i förpackningar – däribland påsar – löpande, men för närvarande bedömer Naturvårdsverket inte att frågan om förbud för plastpåsar är en prioriterad fråga att gå vidare med, bl.a. eftersom det inte finns något entydigt stöd för att plastpåsar är mer miljövänliga än papperspåsar i livscykelanalysstudier som har gjorts. Papperspåsar har exempelvis en negativ miljöpåverkan på så sätt att de väger mer och innebär mer transporter. Utvecklingen när det gäller återvinningstekniker går även snabbt och i november 2008 började mjukplast att återvinnas, vilket innebär att materialet i plastpåsar kan användas många gånger.

Mot bakgrund av det nu anförda är utskottet inte berett att ställa sig bakom förslaget om att ersätta plastpåsar i handeln, och utskottet avstyrker därför motion MJ295 (s).

Nedskräpning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fem motioner (m, mp) om åtgärder mot nedskräpning.

Jämför reservation 6 (mp).

Motionerna

Två motioner tar upp frågan om skärpt lagstiftning mot nedskräpning. I motion MJ233 (m) anförs att regeringen bör se över möjligheterna att öka bötesstraffet för ringa nedskräpning eftersom ringa nedskräpning i dag inte är straffbart. Enligt motion MJ325 (m) bör en översyn av möjligheten till en skärpt lagstiftning mot all onödig nedskräpning göras. Det är rimligt att ordningsmakten direkt kan utfärda bötesföreläggande vid observation av nedskräpning. Andra åtgärder mot nedskräpning föreslås i motion MJ498 (mp). Enligt yrkande 1 bör regeringen utreda förutsättningarna för att ge kommunerna rätt att vidta lokala åtgärder riktade mot säljare eller annan ansvarig för att förhindra eller täcka ökade kostnader för omhändertagande av produkter som ofta lämnas som skräp. Det kan vara fråga om att ta ut en särskild avgift eller att förbjuda försäljning av särskilt problematiska produkter. Regeringen bör även återkomma med förslag till utvidgning av pantsystem och producentansvar när det gäller produkter som slängs utomhus, såsom exempelvis engångsgrillar, enligt yrkande 2. Förutsättningarna för en nationell avgift för producenter och importörer av särskilt vanligt förekommande nedskräpningsprodukter bör också utredas, enligt yrkande 3. En sådan avgift kan användas för att täcka informations- och renhållningskostnader.

Utskottets ställningstagande

När det gäller straff för nedskräpning stadgas i 29 kap. 7 § miljöbalken att den som med uppsåt eller av oaktsamhet skräpar ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till döms för nedskräpning till böter eller fängelse i högst ett år. Om gärningen är att anse som ringa, döms inte till ansvar, enligt 11 § samma kapitel. En gärning är att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som är avsett att skyddas genom straffbestämmelsen. År 2006 gjordes en översyn av miljöbalkens sanktionssystem i syfte att göra straffbestämmelserna tydligare och effektivare, och ett antal ändringar i 29 kap. miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 2007 (prop. 2005/06:182, bet. 2005/06:MJU25, rskr. 2005/06:387). Någon ändring av 7 § föreslogs inte. Regeringen uttalade i fråga om undantaget för ringa brott att syftet med de föreslagna ändringarna var att göra miljörettens straffbestämmelser tydliga och väl avgränsade. Enligt regeringen var det dock inte möjligt, eller ens lämpligt, att göra bestämmelserna så avgränsade att det inte längre skulle finnas något behov av att med ett generellt s.k. ringaundantag avgränsa det straffvärda området mer än vad som framgår av de olika straffbestämmelserna. I vissa fall kan det straffbara området omfatta även helt obetydliga företeelser och risker. För dessa måste det finnas en ventil som innebär att varje sådan företeelse inte behöver leda till ansvar (a. prop. s. 120).

Enligt 48 kap. 13 och 14 §§ får föreläggande av ordningsbot utfärdas för brott för vilket inte stadgas annat straff än penningböter och för vilket ordningsbot har bestämts. Vilka brott det är framgår av Riksåklagarens föreskrifter (1999:178) om ordningsbot för vissa brott. Brott mot 29 kap. 7 § miljöbalken är inte ett brott för vilket ordningsbot får föreläggas. Det är däremot möjligt för en åklagare att utfärda strafföreläggande.

Mot bakgrund av vad som nu anförts om gällande regelverk och den översyn av 29 kap. miljöbalken som gjordes 2006, är utskottet inte berett att ställa sig bakom förslagen om skärpt lagstiftning. Utskottet avstyrker därför motionerna MJ233 (m) och MJ325 (m).

Frågor om nedskräpning har behandlats av utskottet tidigare under mandatperioden (se bet. 2006/07:MJU8 och 2007/08:MJU9). Utskottets uppfattning var att nedskräpning är ett gemensamt ansvar som delas av producenter och företag, organisationer och enskilda. Utskottet hänvisade även till det pågående arbetet med översyn av miljömålen. Miljömålsutvärderingen har föreslagit att delmålet om avfall preciseras enligt följande. Nedskräpningen utomhus på platser som allmänheten har tillträde till har år 2015 minskat med 50 % jämfört med år 2008. Som utskottet redovisade i betänkande 2007/08:MJU9 föreslog Naturvårdsverket i underlagsrapporten om avfall från 2007 ett antal åtgärder för att nå målet. Rapporten och utvärderingen kommer att utgöra underlag för regeringens arbete med miljömålspropositionen. När det gäller producentansvar och produkter som i dag inte omfattas av befintliga insamlingssystem, såsom exempelvis engångsgrillar, vill utskottet hänvisa till Naturvårdsverkets rapport om materialströmmar, se ovan i avsnittet om producentansvar och återvinning. Det pågår således ett utredningsarbete inom Regeringskansliet. Detta arbete bör inte föregripas. Utskottet föreslår därför att motion MJ498 (mp) yrkandena 1–3 lämnas utan vidare åtgärd.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (s, m, c, fp, kd, mp) om sanering av förorenade områden samt avfalls- och återvinningsfrågor m.m. som rör förslag som har behandlats tidigare under valperioden.

Utskottets ställningstagande

De i bilaga 2 upptagna motionsförslagen, 16 motionsyrkanden, rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Under 2009 har detta gjorts i betänkande 2008/09:MJU29, under 2008 i betänkandena 2008/09:MJU1 och 2007/08:MJU9 samt under

2007 i betänkande 2006/07:MJU8. Riksdagen avslög i enlighet med utskottets förslag motionsyrkandena. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Sanering av förorenade områden, punkt 2 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Tina Ehn (mp), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:T483 yrkande 4 och 2008/09:MJ422 samt avslår motionerna 2008/09:MJ269, 2008/09:MJ285 yrkandena 1 och 2, 2008/09:MJ312, 2008/09:MJ317, 2008/09:MJ372, 2008/09:MJ396, 2008/09:MJ414 och 2008/09:MJ460.

Ställningstagande

Det behövs en översyn av lagstiftningen för sanering av gamla bensinstationsområden eller fungerande drivmedelsmackor och deras närområden så att det blir möjligt att utan större saneringskostnader ta över privatdrivna mackor. Ansvaret för att miljösanera marken efter att en bensinstation har lagts ned ligger i dag på fastighetsägaren. En statlig saneringsfond kan vara en lösning. Mot denna bakgrund bör regeringen skyndsamt ta initiativ till en översyn av saneringsansvaret vid miljösanering efter nedlagda bensinstationer. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Avfallshantering, punkt 3 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:N440 yrkande 16 och avslår motionerna 2008/09:MJ306 och 2008/09:MJ495.

Ställningstagande

Rötrester av god kvalitet är av särskilt stort värde för all odling men speciellt för ekologiska jordbrukare. Därför bör kunskapen om avfallshantering och källsortering öka för att höja kvaliteten på den restprodukt som går tillbaka till jordbruket. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Producentansvar, punkt 4 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ503 yrkande 1 och avslår motionerna 2008/09:MJ236, 2008/09:MJ243, 2008/09:MJ344, 2008/09:MJ376, 2008/09:MJ384 och 2008/09:MJ391 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Producentansvaret behöver utvecklas. Det är viktigt att producenterna inte överlåter för mycket av bördan på hushållen. För hushållen framstår det vidare som ologiskt att samma material ska behandlas olika beroende på om det kommer från förpackningar eller produkter. Avfall Sverige har identifierat en del problem som framför allt kan hänföras till att FTI redan i dag överskrider de mål för återvinning som riksdagen har beslutat om vilket leder till att FTI inte behöver förbättra sin insamlings- och återvinningsverksamhet. De problem som Avfall Sverige påtalat är allvarliga. Deras förslag på lösningar är intressanta. Regeringen bör se över producentansvarssystemet i syfte att underlätta för hushållen och bättre nå miljömålen. Ett viktigt inslag är att producenterna måste ta ekonomiskt ansvar för hela insamlingssystemet. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Återvinning, punkt 5 (s, v, mp)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Tina Ehn (mp), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:MJ244 och 2008/09:MJ503 yrkande 2 och avslår motionerna 2008/09:MJ247, 2008/09: MJ295 och 2008/09:MJ337 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Flera av de mål för återvinning som ställts upp av Sveriges riksdag har redan överträffas. För de förpackningar där graden för återvinning inte överträffas är vi redan mycket nära att nå målen. Att målen redan överskrids får konsekvenser för FTI:s initiativ till nytänkande avseende insamling av tidningar och förpackningar. Mot denna bakgrund bör en samlad analys göras av aktuell återvinningsgrad inom ramen för producentansvaret. Syftet bör vara att höja ambitionsnivån och sätta upp nya mål som incitament för att ytterligare höja återvinningsgraden. Målet för en långsiktigt hållbar avfallspolitik och ett utvecklat producentansvar måste vara att komma så nära en 100-procentig återvinningsgrad som möjligt. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Förebyggande av avfall, punkt 6 (s)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Helén Pettersson i Umeå (s), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ291 yrkande 1 och avslår motion 2008/09:MJ291 yrkande 2.

Ställningstagande

Avfall bör ses som en resurs. I så hög grad som möjligt bör avfallet återanvändas och återvinnas. I producentansvaret borde det också föras in ett element av att produkter ska ha viss varaktighet samt vara omställningsbara. Det kan inte vara korrekt att produkter, som exempelvis elektronik, konstrueras med kortvarig hållbarhet eller att produkter tillverkas som snabbt förslits och inte kan repareras. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Nedskräpning, punkt 7 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09: MJ498 yrkan-dena 1–3 och avslår motionerna 2008/09: MJ233 och 2008/09: MJ325.

Ställningstagande

Kommunerna bör kunna få dem som orsakar problemen med nedskräpning att ta ett större ansvar. Kommunen kan behöva ta ut en särskild avgift vid försäljning av vissa produkter för att finansiera ökad städning. Möjligheten bör också gälla t.ex. restauranger som inte håller rent. Regeringen bör även överväga att ge kommuner rätt att förbjuda försäljning eller användning av särskilt problematiska produkter i extremfall där det inte går att lösa problemet på annat sätt. Ett exempel som diskuterats i vissa kommuner är engångsgrillar. En annan lösning kan vara en rejäl pant på engångsgrillar eller att införa ett producentansvar. Regeringen bör utreda och återkomma med förslag till utvidgning av pantsystem och producentansvar.

Nuvarande insamlingssystem räcker inte för alla typer av skräp. Det gäller särskilt förpackningar för livsmedelsprodukter som typiskt sett förbrukas i parker eller på gatan. Det är rimligt att producenter och importörer av produkter som vanligen blir skräp bidrar till finansieringen av renhållningen och informationskampanjer. Regeringen bör ge i uppdrag åt Naturvårdsverket att inleda en diskussion med berörda företag om frivilliga bidrag till Stiftelsen Håll Sverige Rent. Regeringen bör även utreda förutsättningarna för en nationell avgift på producenter och importörer av särskilt ofta förekommande nedskräpningsprodukter som kan användas för att täcka informations- och renhållningskostnader. Detta bör ges regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2008/09:217 Miljöbalkens försäkringar och avhjälpande av förorenade områden m.m.:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:T483 av Lena Olsson och Kent Persson (båda v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till ändring i lagstiftningen för sanering i bensinstationsområdena.

2008/09: MJ215 av Cecilia Widegren (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regelbundet införa skrotningspremier för äldre, miljödåliga bilar.

2008/09: MJ225 av Christer Winbäck (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om pant på lågenergilampor.

2008/09: MJ233 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpning av bötesstraffet vid nedskräpning.

2008/09: MJ236 av Magdalena Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återvinning av material.

2008/09: MJ238 av Jan Lindholm (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utveckla pantsystem på många olika områden.

2008/09: MJ243 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fullt utbyggda återvinningsstationer i alla delar av landet.

2008/09: MJ244 av Michael Hagberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nya mål och därmed höjd ambitionsnivå när det gäller återvinning av vissa fraktioner och material inom ramen för producentansvaret och för en långsiktigt hållbar avfallspolitik.

2008/09: MJ247 av Helene Petersson i Stockaryd (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör göra en översyn av återvinningssystemen i syfte att öka tillgängligheten till återvinningsstationerna och stimulera försök med mindre energianläggningar baserade på sopor.

2008/09: MJ269 av Jan Ericson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förändring av ansvaret för sanering av förorenad mark i samband med överlåtelse av en bensinstation.

2008/09: MJ285 av Betty Malmberg och Finn Bengtsson (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av förordningen (2004:100) om statsbidrag till åtgärder för utredning och efterbehandling av förorenade områden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillföra en ny paragraf till förordningen (2004:100) om statsbidrag till åtgärder för utredning och efterbehandling av förorenade områden, för att reglera att Naturvårdsverket ges rätt att utfärda en garanti så att möjligheterna i 26 kap. 17 och 18 §§ miljöbalken kan utnyttjas när markägare fördröjer arbetet.

2008/09: MJ291 av Birgitta Eriksson och Catharina Bråkenhielm (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett varaktighets- och omställningsbarhets-kriterium bör föras in i producentansvaret.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att företag som omhändertar avfall bör åläggas att också verka för återanvändning och återbruk genom reparation, lagning eller andra motsvarande processer.

2008/09: MJ292 av Hans Hoff och Sven-Erik Österberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en ny kampanj eller nationell samling som syftar till ett skräpfritt Sverige.

2008/09: MJ295 av Ameer Sachet (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ersättande av plastpåsar med miljövänliga påsar i handeln.

2008/09: MJ306 av Hans Rothenberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att rötning i avloppsreningsverk och tekniska lösningar som köksavfallskvarnar räknas som fullgoda kretsloppslösningar.

2008/09: MJ312 av Christer Engelhardt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om översyn av lagstiftningen vid krav på enskild arvtagare för gamla miljöskador.

2008/09: MJ317 av Tomas Tobé (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över ansvarsfördelningen för sanering mellan den enskilda ägaren och staten.

2008/09: MJ325 av Finn Bengtsson och Cecilia Magnusson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av möjligheten till en skärpt lagstiftning mot all onödig nedskräpning.

2008/09: MJ337 av Karin Granbom Ellison (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att insamlingen för återvinning av små elprodukter måste bli mer lättillgänglig.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det behövs en kampanj om hantering av elprodukter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den specifika informationen om hantering av glödlampor och lågenergilampor bör förbättras.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det, om producenterna inte på frivillig väg snarast lyckas skapa ett pantsystem för vissa elprodukter såsom mobiltelefoner och glödlampor, bör undersökas om det genom lagstiftning kan införas ett pantsystem.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till utbyte av erfarenheter från EU- och EES-länders insamlingsarbete och att möjligheten till ett gränsöverskridande pantsystem för förpackningar för drickfärdig dryck bör utredas.

2008/09: MJ340 av Annika Qarlsson (c):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda en ny märkning, miljömil, som ska visa hur mycket miljön påverkats av varutransporten.

2008/09: MJ344 av Sven Yngve Persson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förändra insamlingssystemet för avfall.

2008/09: MJ347 av Sven Yngve Persson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommunal insamling av biologiskt avfall.

2008/09: MJ372 av Johan Löfstrand m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över reglerna kring kommunernas medfinansiering vid sanering av förorenad mark.

2008/09: MJ376 av Solveig Hellquist (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att kommunerna erbjuder en effektiv och tillgänglig sopsortering i hela landet.

2008/09: MJ384 av Finn Bengtsson och Marianne Kierkemann (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avreglering av avfallsmarknaden.

2008/09: MJ386 av Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen aktivt bör verka för att ett gemensamt pantsystem för flaskor och burkar införs inom EU.

2008/09: MJ391 av Peter Jonsson (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att effektivisera tidnings- och förpackningsinsamlingen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kostnaderna för tidnings- och förpackningsinsamlingen ska ligga inom lagen för producentansvaret.

2008/09: MJ396 av Rolf K Nilsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen när det gäller enskild arvtagares ansvar för gamla miljöskador.

2008/09: MJ408 av Lisbeth Grönfeldt Bergman (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att etablera gränsöverskridande pantsystem.

2008/09: MJ409 av Johan Pehrson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler pantningsautomater och höjd pant för aluminiumburkar och PET-flaskor.

2008/09: MJ414 av Billy Gustafsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör göra en översyn av hur statens respektive kommunernas finansieringsansvar för miljösaneringsåtgärder ska utformas.

2008/09: MJ422 av Tommy Ternemar m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av saneringsansvaret vid miljösanering efter nedlagda bensinmackar.

2008/09: MJ435 av Birgitta Ohlsson och Solveig Hellquist (båda fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rensa bort taggråd från naturen.

2008/09: MJ442 av Otto von Arnold (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av hanteringen och användningen av avloppsslam.

2008/09: MJ447 av Lars-Arne Staxäng och Kent Olsson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om dumpad stridsgas i vårt närområde.

2008/09: MJ449 av Lars-Arne Staxäng och Mats Gerdau (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ilandspolat skräp och miljöfarligt avfall.

2008/09: MJ460 av Désirée Liljevall m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att saneringen av Oskarshamns hamn kommer till stånd.

2008/09: MJ461 av Maria Kornevik Jakobsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strandstädning.

2008/09: MJ495 av Sven Bergström (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör vara tillåtet att gräva ned även slaktbiprodukter som fiskrens i det geografiska område som är undantaget från kravet om insamling av animaliska biprodukter.

2008/09: MJ498 av Tina Ehn och Esabelle Dingizian (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utreda förutsättningar för att ge kommunerna rätt att vidta lokala åtgärder riktade mot säljare eller annan ansvarig för att förhindra eller täcka ökade kostnader för omhändertagande av produkter som ofta lämnas som skräp.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till utvidgning av pantsystem och producentansvar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utreda förutsättningar för en nationell avgift på producenter och importörer av särskilt vanligt förekommande nedskräpningsprodukter vilken kan användas för att täcka informations- och renhållningskostnader.

2008/09: MJ503 av Esabelle Dingizian och Tina Ehn (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör se över producentansvarssystemet i syfte att bättre nå miljömålen, underlätta för hushållen och få producenterna att ta ekonomiskt ansvar för hela insamlings-systemet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att höja målen för återvinningen.

2008/09: N440 av Tina Ehn m.fl. (mp):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka kunskapen om avfallshantering och källsortering för att öka kvaliteten på den restprodukt som går tillbaka till jordbruket.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 33 kap. miljöbalken¹ ska upphöra att gälla vid utgången av år 2009.

¹ Senaste lydelse av 33 kap. 3 § 2003:781.

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 8

Motion	Motionärer	Yrkanden
8. Motioner som bereds förenklad		
2008/09:MJ215	Cecilia Widegren (m)	
2008/09:MJ225	Christer Winbäck (fp)	
2008/09:MJ238	Jan Lindholm (mp)	
2008/09:MJ292	Hans Hoff och Sven-Erik Österberg (båda s)	
2008/09:MJ337	Karin Granbom Ellison (fp)	4 och 5
2008/09:MJ340	Annika Qarlsson (c)	5
2008/09:MJ347	Sven Yngve Persson (m)	
2008/09:MJ386	Christina Oskarsson och Jörgen Hellman (båda s)	
2008/09:MJ408	Lisbeth Grönfeldt Bergman (m)	
2008/09:MJ409	Johan Pehrson (fp)	
2008/09:MJ435	Birgitta Ohlsson och Solveig Hellquist (båda fp)	2
2008/09:MJ442	Otto von Arnold (kd)	
2008/09:MJ447	Lars-Arne Staxäng och Kent Olsson (båda m)	
2008/09:MJ449	Lars-Arne Staxäng och Mats Gerdau (båda m)	
2008/09:MJ461	Maria Kornevik Jakobsson (c)	